

(Besluiten aangenomen krachtens titel V van het Verdrag betreffende de Europese Unie)

**JAARVERSLAG OVEREENKOMSTIG UITVOERINGSBEPALING Nr. 8 VAN DE GEDRAGSCODE
VAN EUROPESE UNIE BETREFFENDE WAPENUITVOER**

(1999/C 315/01)

1. Samenvatting

De gedragscode van de Europese Unie betreffende wapenuitvoer is op 8 juni 1998 aangenomen. Dit is het eerste verslag in het kader van de in de code gestipuleerde jaarlijkse rapportage. In deze korte periode van toepassing van de code is er aanzienlijke vooruitgang geboekt. De ervaringen van de lidstaten inzake kennisgevingen en raadplegingen betreffende wapenuitvoer zijn positief. De code heeft geleid tot een hoger niveau van transparantie tussen de regeringen ter zake van wapentransacties, en zij heeft een nauwer overlegd optreden van de lidstaten bij besluiten over nationale wapenvergunningen mogelijk gemaakt. Ook heeft zij de lidstaten een forum verschaft om hun gemeenschappelijke belangen te bespreken wanneer aangelegenheden inzake regionale stabiliteit en mensenrechten ter tafel liggen. De code is door derden buiten de Unie goed onthaald; haar beginselen zijn onderschreven door de geassocieerde landen van Midden- en Oost-Europa en Cyprus, de EVA-landen die lid zijn van de EER, en Canada.

Beraad over de code na één jaar biedt de gelegenheid niet alleen de ervaringen te belichten, maar ook vooruit te kijken. Dit verslag bestaat dan ook uit vier delen. Eerst komen de vraagstukken betreffende de praktische toepassing van de code aan de orde. Daarna volgen richtsnoeren die door de Groep Export van Conventionele Wapens (Coarm) zijn aangenomen om de toepassing van de code te bevorderen. Daarna worden prioriteiten voor gecoördineerd optreden in de toekomst aangegeven. Het verslag besluit met statistische gegevens over de uitvoer van conventionele wapens door de lidstaten. Ingevolge het streven van de lidstaten naar meer transparantie heeft de Raad besloten het verslag openbaar te maken.

2. Inleiding

De Raad heeft de gedragscode van de Europese Unie betreffende wapenuitvoer op 8 juni 1998 aangenomen. Het eerste voorstel voor een code was eind januari 1998 ter tafel gelegd en vervolgens besproken in verscheidene vergaderingen van de Groep Export van Conventionele Wapens en in het politiek comité.

Bij de code, die voortbouwt op de in 1991 en 1992 in Luxemburg respectievelijk Lissabon aangenomen gemeenschappelijke criteria voor wapenuitvoer, wordt een mechanisme voor informatie-uitwisseling en overleg ingesteld. Het is het eerste dergelijke mechanisme dat door een groep landen op hun uitvoer

van conventionele wapens wordt toegepast. De goedkeuring van de code heeft een nieuwe fase ingeluid van de ontwikkeling door de EU van een gemeenschappelijke aanpak van de wapenuitvoer als onderdeel van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU overeenkomstig de artikelen 11 en 17 van het Verdrag betreffende de Europese Unie. Bij de code worden minimumnormen ingesteld voor het beheer en het betrachten van terughoudendheid bij de overdrachten van conventionele wapens door alle lidstaten. Zij heeft ten doel de uitwisseling van relevante informatie te intensiveren en meer transparantie op het gebied van wapentransacties te bereiken. De convergentie van het uitvoerbeleid van de lidstaten op basis van de gedragscode komt tegemoet aan de wens van de lidstaten om een defensie-industrie in stand te houden als onderdeel van hun industriële basis en hun defensie-inspanningen. Dit convergentieproces sluit ook aan bij de industriële herstructurering en samenwerking op het gebied van de Europese defensie.

Overeenkomstig uitvoeringsbepaling nr. 8 wordt de code nu aan een eerste jaarlijkse evaluatie onderworpen. Deze behelst alle aspecten van de code, d.w.z. zowel de uitlegging en de toepassing van de criteria voor de uitvoer van conventionele wapens als de toepassing van de uitvoeringsbepalingen. Ook worden de eventueel noodzakelijke verbeteringen aangegeven. Als onderdeel van de evaluatie heeft elke lidstaat een jaarverslag over zijn uitvoer van conventionele wapens en zijn toepassing van de code verspreid.

3. De werking van de code: ervaringen met de toepassing van de gedragscode

De ervaringen die de lidstaten gedurende het eerste toepassingsjaar van de gedragscode hebben opgedaan, zijn positief. De code heeft geleid tot een groter wederzijds begrip van het beleid van de lidstaten inzake conventionele wapens, zowel direct, door de verspreiding van kennisgeving van weigeringen en door overleg, als indirect, door bij te dragen aan een cultuur van meer transparantie en openheid.

Het in de code gestipuleerde enige overlegmechanisme is doeltreffend gebleken. Er is een groot aantal kennisgevingen van weigeringen verspreid en de lidstaten hebben actief overleg gepleegd over specifieke vraagstukken die uitvoervergunningen betreffen.

De geïntensiverde dialoog over de uitvoering en de nationale uitlegging van de gedragscode is waardevol gebleken. Deze

praktische samenwerking, die gebaseerd is op de beginselen en uitvoeringsbepalingen van de code, draagt bij tot de convergentie van het beleid en de procedures van de lidstaten van de Europese Unie ter zake van wapenuitvoer.

De lidstaten hebben bij niet-lidstaten aangedrongen op aanname van de beginselen van de code, en zij verheugen zich erover dat deze beginselen worden onderschreven door de geassocieerde landen van Midden- en Oost-Europa en Cyprus, de EVA-landen die lid zijn van de EER, en Canada. Deze landen hebben verklaard dat zij de in de EU-gedragscode neergelegde beginselen onderschrijven en deze zullen gebruiken als leidraad voor hun nationale beslissingen inzake uitvoervergunningen. In de geest van de code zijn sommige van deze landen nu begonnen met de verspreiding van informatie over hun procedures voor de controle op de uitvoer van conventionele wapens.

De algemene ervaring met de toepassing van de gedragscode mag dan positief zijn, toch blijven er punten die meer verduidelijking en ontwikkeling behoeven. De verbetering van de doeltreffendheid van de code om de hoge gemeenschappelijke Europese normen voor wapenuitvoer verder te bevorderen, zal namelijk een continu proces zijn, waarvan de jaarlijkse beoordeling een essentieel onderdeel vormt.

Gedurende het eerste jaar van de gedragscode heeft de groep Coarm een aantal vraagstukken in verband met de praktische toepassing van de code behandeld. Het is van bijzonder belang dat de lidstaten van gedachten gewisseld hebben over de volgende vraagstukken:

- de praktische details van het overlegproces;
- verduidelijking van in de code vervatte definities;
- de juridische status van de code;
- mogelijkheden om de deelneming te bevorderen van landen die de beginselen van de code onderschrijven;
- de zorg van sommige landen dat het systeem voor de kennisgeving van weigeringen overbelast kan raken indien er geen passende drempels worden ingevoerd, met name wanneer de eindgebruikers particuliere personen zijn;
- de mogelijkheid om bij besluiten over wapenuitvoervergunningen rekening te houden met deelname van landen van ontvangst aan het wapenregister van de Verenigde Naties;
- uitleggingen van wapenuitvoerembargo's, in het bijzonder met betrekking tot materieel dat bij humanitaire hulpoperaties wordt gebruikt.

Voorts heeft een afzonderlijke onder Coarm ressorterende groep de definitieve opstelling van een gemeenschappelijke Europese lijst van militair materieel besproken. De besprekingen over nog aan de lijst toe te voegen punten duren nog

voort. Er liggen verschillende nationale voorstellen ter tafel om een omvattende gemeenschappelijke Europese lijst van militair materieel op te stellen die tegemoet komt aan het huidige streven inzake internationale veiligheid en mensenrechten.

4. Door Coarm aangenomen richtsnoeren ter verbetering van de praktische uitvoering van de gedragscode

In het eerste toepassingsjaar heeft de Groep Coarm de volgende richtsnoeren aangenomen:

- Het reeksnummer met het land van oorsprong en het nummer van de weigering zullen worden ingevoerd voor kennisgevingen van weigeringen (samen met het communautaire acroniem van de betrokken lidstaat en de aanduiding van het jaar).
- Weigeringen die krachtens nationale procedures nog steeds vatbaar zijn voor beroep bij de rechter, zullen uit hoofde van de gedragscode worden medegedeeld met een vermelding van dat feit.
- Besluiten tot intrekking van bestaande vergunningen zullen op dezelfde wijze worden behandeld als afwijzingen van vergunningaanvragen.
- Men is het erover eens geworden de voorstellen van het Oostenrijkse voorzitterschap als uitgangspunt te nemen voor de verdere besprekingen over de gemeenschappelijke lijst van materieel. Weigeringen in verband met goederen waarop in sommige lidstaten nationale controles worden verricht, maar die niet op genoemde lijst zijn opgenomen, zullen ook in de toekomst aan alle lidstaten worden medegedeeld. Lidstaten waarin die goederen niet worden gecontroleerd, zullen de andere daarvan in kennis stellen.
- Aan derde landen die hebben verklaard de beginselen en de criteria van de gedragscode te onderschrijven, en die betrokken zijn geraakt bij de herstructurering van de Europese defensie-industrie, wordt de mogelijkheid geboden kennis te nemen van de veranderende uitlegging van de beginselen en de criteria van de gedragscode. Dat houdt niet in dat ze toegang krijgen tot informatie die gedurende de in de uitvoeringsbepalingen van de gedragscode bedoelde procedures wordt verstrekt.
- Elk afzonderlijk geval van wapenuitvoer kan door de delegaties in de Groep Coarm aan de orde worden gesteld, indien dat nuttig wordt geacht voor het nationale beraad over vergunningen.
- Kennisgevingen van weigeringen die in het kader van de internationale exportcontrolestelsels zijn verspreid, zullen tevens worden verspreid als kennisgevingen van weigeringen op grond van de gedragscode, mits deze het toepassingsgebied ervan betreffen.
- Er wordt een periode van twee tot vier weken met ingang van de datum van ontvangst van het raadplegingverzoek vastgesteld voor de in uitvoeringsbepaling 3 van de gedragscode bedoelde raadplegingsprocedure, tenzij door

de betrokken partijen een andere periode wordt overeengekomen.

- Wanneer een wapenembargo wordt opgeheven, komen uitsluitend op het embargo gebaseerde weigeringen te vervallen, tenzij deze door de weigerende lidstaat binnen één maand worden verlengd op grond van andere criteria van de gedragscode.

5. Prioriteiten voor een gecoördineerd optreden in de toekomst

De gedragscode is een uniek document waaruit het vaste voorstellen van de Europese Unie blijkt om hoge gemeenschappelijke normen voor wapenuitvoer te handhaven. Het betreft evenwel een nieuw document, en in dit overzicht kunnen derhalve alleen de eerste ervaringen met de uitvoering ervan worden weergegeven. Teneinde de gedragscode te versterken, een grotere transparantie te bewerkstelligen, de harmonisatie uit te bouwen en de eerbiediging van de mensenrechten te bevorderen, zijn er enkele kerngebieden vastgesteld die in de nabije toekomst overdenking en actie behoeven:

- I. *De voltooiing van de gemeenschappelijke Europese lijst van militair materieel is een topprioriteit.* Deze lijst dient de huidige bedreigingen voor de internationale vrede en veiligheid en voor de eerbiediging van de mensenrechten te weerspiegelen. De lijst moet een hoeksteen van de gedragscode vormen en moet meer zijn dan de grootste gemene deler van de bestaande nationale controlelijsten.

- II. Ter versterking van de verdere uitvoering van de gedragscode zullen de lidstaten proberen te komen tot *gemeenschappelijke opvattingen over wat een in wezen identieke transactie is.* De lidstaten zullen ook in de toekomst voorafgaand aan de raadplegingprocedure overleg plegen om vast te stellen op bepaalde transacties al dan niet in wezen identiek zijn.

- III. Om de lidstaten te helpen bij hun nationaal beraad over vergunningen, moet in *de kennisgeving van de weigering over volledige beschrijving van de weigeringsgronden worden opgenomen.* Daardoor zou een beter begrip van de algemene beweegredenen voor de wederzijdse weigeringen worden gekweekt, en zouden de lidstaten gemakkelijker kunnen uitmaken of raadpleging gegarandeerd zou worden in gevallen waarin de voorgestelde uitvoer niet in wezen identiek is.

- IV. *De lidstaten zullen informatie blijven uitwisselen over de nationale uitleggingen van VN-, EU- en OVSE-embargo's teneinde gemeenschappelijke opvattingen en praktijken te ontwikkelen.*

Daarnaast zijn de lidstaten verheugd over het moratorium op de invoer, uitvoer en vervaardiging van lichte wapens van de Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse staten (Eco-was), en zullen ze verder blijven discussiëren over de vraag hoe in hun nationaal beraad over vergunningen rekening kan worden gehouden met de beginselen van het moratorium.

6. Informatie per lidstaat over de uitvoer van conventionele wapens en de uitvoering van de gedragscode

Land	Verslagperiode	Totale waarde van de wapenuitvoer (in EUR)	Totaal aantal afgegeven vergunningen	Aantal medegedeelde weigeringen	Aantal bilaterale raadplegingen
Oostenrijk	1998	Oorlogsmateriaal: niet beschikbaar Andere wapens: 208 741 703 ⁽¹⁾	Oorlogsmateriaal: 292 Andere wapens: 1 313	Oorlogsmateriaal: 0 Andere wapens: 13	2
België	1998	649 671 652 ⁽¹⁾	1 067	29 (waarvan 5 sinds de aanneming van de gedragscode)	1
Denemarken	1998	Niet beschikbaar	219	2	0
Finland	1998	30 934 318 ⁽²⁾	155	5 (waarvan 3 sinds de aanneming van de gedragscode)	0
Frankrijk	1998	6 277 545 600 ⁽²⁾	7 222 — 2 353 goedkeuringen vooraf van het verkoopniveau — 4 869 toestemmingen voor uitvoer van oorlogsmateriaal	50 (van 8 juni 1998 t/m 31 mei 1999)	5 (van 8 juni 1998 t/m 31 mei 1999)

Land	Verslagperiode	Totale waarde van de wapenuitvoer (in EUR)	Totaal aantal afgegeven vergunningen	Aantal medegedeelde weigeringen	Aantal bilaterale raadplegingen
Duitsland	1998	2 829 222 407 ⁽¹⁾	11 400	27 (sinds de aanneming van de gedragscode)	1
Griekenland	1998	Niet beschikbaar	22	0	0
Ierland	1998	20 060 000 ⁽¹⁾	381	0	0
Italië	1998	949 414 596 ⁽¹⁾	Definitief: 593 Voor tijdelijke uitvoer: 140 Verlengingen van vergunningen: 63	7	1
Luxemburg	1998	23 547 ⁽¹⁾	27	0	0
Nederland	1998	431 862 632 ⁽¹⁾	Niet beschikbaar	16 (sinds de aanneming van de gedragscode)	0
Portugal	1998	14 690 185 ⁽¹⁾	116	0	0
Spanje	1998	163 847 920 ⁽¹⁾	2 019	1	1
Zweden	1998	407 987 925 ⁽²⁾	542 (uitvoervergunningen voor verkoop)	0	0
Verenigd Koninkrijk	1998	Niet beschikbaar	Totaal aantal vergunningen: 10 385 ⁽³⁾ Standaard afzonderlijke uitvoervergunningen: 9 869 Open afzonderlijke uitvoervergunningen: 499 Standaard afzonderlijke overlaadvergunningen: 17	43 (sinds de aanneming van de gedragscode)	7

⁽¹⁾ Totale waarde van de afgegeven vergunningen.

⁽²⁾ Werkelijke waarde van de uitvoer.

⁽³⁾ Vergunningen voor goederen op de militaire lijst van het Verenigd Koninkrijk en vergunningen voor andere goederen zijn in deze cijfers inbegrepen.

NB: Vanwege lopende procedures dan wel bestaande wetgeving inzake controle op de uitvoer van wapens, of vanwege wetgeving inzake gegevensbescherming kon deze informatie niet door alle landen worden verstrekt.